

Architect Thomas Rau over het leren begrijpen van de circulaire economie

“Wanneer je identiteit geeft aan materialen, is het geen afval meer.”

“Toen ik tien jaar geleden met circulair bouwen aan de slag ging, zeiden veel mensen, laat die Rau maar lekker macrameeën, wij gaan door met het echte werk.” Inmiddels heeft architect Thomas Rau vele gebouwen met een circulaire potentie ontworpen, introduceerde hij Madaster, de online bibliotheek voor materialen, en is het begrip ‘circulair’ mainstream geworden. Maar hé, waarschuwt de architect: “Circulair, culinair, arbitrair, nucleair, de termen vliegen ons om de oren. Om het begrip te gebruiken, moet je het eerst echt begrijpen.”

Thomas Rau ziet het nog te veel om zich heen; in kranten, bij ondernemers, op beurzen en conferenties; er wordt

Thomas Rau

een loopje genomen met het begrip. Bedrijven plakken de term circulair op dezelfde activiteiten die ze eerder ook al deden. “Er is niets veranderd, alleen de naam van het hoofdstuk.” Of ze schakelen circulariteit gelijk aan duurzaamheid. “Dat is een misverstand, duurzaamheid is nog altijd lineair.” Of ze pretenderen een circulair gebouw te hebben ontwikkeld. “Dat is onmogelijk, want het is aan de volgende generatie om te bewijzen of dat werkelijk zo is.” Of ze denken dat het een trucje is dat je moet toepassen. “Wat ik erg mis, is het willen doorgronden van de werkelijke diepgang van circulariteit”, vindt Rau.

Rau Architects. Zijanzicht circulair hoofdkantoor Triodos Bank op landgoed De Reehorst.

‘WIJ ZIJN TE GAST’

De circulaire economie vraagt om een fundamenteel andere houding van ons allen, als mensheid, stelt de architect. Daarvoor zullen we ons ook anders moeten verhouden tot de aarde. “Wij denken dat we hier de gastheren en gastvrouwen zijn”, vertelt Rau. “Maar we zijn te gast. Iedereen gaat deze aarde verlaten. Er was één iemand die daar anders over dacht, daar zijn dikke boeken over geschreven. Maar er is niets van jou! Je mag blij zijn dat je de dingen mag gebruiken.”

**“We hebben oneindige behoeftes.
En die bedienen we met eindige
grondstoffen. Tja, dan gaat er
dus ergens iets knellen.”**

ONEINDIGE BEHOEFTE EN EINDIGE RESOURCES

Hij gaat verder: “We moeten ons realiseren dat de aarde de grootste monopolist ever is. Het is een gesloten systeem, er komt niets meer bij.” Maar wel steeds meer mensen, met hun behoeftes. In 2060 is er 40% meer vastgoed op deze aarde, is de verwachting. “Mind you, er komt geen grammetje goud, geen grammetje koper bij op deze aarde. We moeten het doen met de grondstoffen die we hebben.” Concluderend: “We hebben oneindige behoeftes. En die bedienen we met eindige grondstoffen. Tja, dan gaat er dus ergens iets knellen.”

HET NODIGE VERSUS HET ACTUELE

Het huidige woelige tijdsgewricht legt dit pijnlijk en confronterend bloot. “We houden ons tot nu toe vooral bezig met actuele problemen, terwijl we bezig moeten zijn met dat wat nodig en urgent is. Als het nodige actueel wordt, ben je te laat”, doelt Thomas Rau op de crises die zich op dit moment mondiaal voltrekken. Deze crises vormen volgens de architect wel dé uitgelezen kans om snelheid te maken met de dingen die écht nodig zijn. “Laten we niet terugschieten in een oude reflex, door weer kolencentrales te willen openen. Dat is het slechtste wat je kunt doen. Ik schrik daarvan.”

JA, HET IS ONCOMFORTABEL, SO WHAT!

Het brengt Thomas Rau bij het aanvaarden van ongemak, een eigenschap die de menselijke soort maar magertjes heeft ontwikkeld. “We weten dat datgene

wat we moeten doen, het nodige, oncomfortabel is, ja zeker. Maar so what. Niemand heeft beweerd dat het comfortabel is. Oncomfortabele stappen zijn echt nodig op weg naar een circulaire economie.”

ALLES IS EEN TIJDELIJK AGGREGAAT

De economie draait op dit moment nog lineair, schetst Rau: “We gaan mijnen, delven, gaan producten maken van grondstoffen, die wij dan weer gebruiken. Of vérbuiken beter gezegd. En dan wordt het afval, identiteitsloos, en verdwijnt het in de anonimiteit.”

VOORBEELD VAN EEN GEBOUW MET CIRCULAIRE POTENTIE: TRIODOS BANK

Volgens Thomas Rau begint de circulaire economie met het besef dat alles wat we maken en produceren een tijdelijk aggregaat is. Duikend in de theorie stelt Rau: “Daarvoor moeten we de waardecreatieketen koppelen aan de keten van het waardebehoud.” Wat dit praktisch vertaald inhoudt: “Dat we met elkaar afspreken dat als ik iets van jou gebruik, en ik heb het niet meer nodig, dan geef ik het weer aan jou terug.” Zo ontwerpt Thomas Rau zijn gebouwen; als tijdelijk aggregaat. Een goed voorbeeld is het onlangs opgeleverde hoofdkantoor van Triodos Bank, een uit hout opgetrokken duurzaam pand op een landgoed in Driebergen-Zeist. Het gebouw, met een typische Rau-signatuur, is compleet demontabel, en kan aan het einde van de levensduur uit elkaar worden gehaald. Alle materialen kunnen weer terug de keten in.

MADASTER, DE ONLINE BIBLIOTHEEK VOOR MATERIALEN

Wat hierbij belangrijk is, is dat alle moertjes, schroefjes, balken en vloerdelen in het gebouw bekend zijn en goed gedocumenteerd worden. “Wanneer je identiteit geeft aan materialen, is het geen afval meer.” Volgens dit uitgangspunt startte Thomas Rau zo’n vijf jaar geleden Madaster, een online bibliotheek waarin grondstoffen en materialen, voorzien van een materialenpaspoort, gedocumenteerd kunnen worden. Dus ook de materialen van de Triodos Bank en alle andere gebouwen die Rau ontwierp. Madaster is een groeiend systeem dat nu al in negen landen operationeel is. Het doel is om een wereldwijde database te worden waarin alle materialen zijn opgeslagen. “Dat vergroot de transparantie in de keten. Bovendien heb je op deze manier alle materialen ongelimiteerd ter beschikking.”

DE ECHTE TRANSITIE GEBEURT PAS ALS JE DIE MENTAAL ONDERGAAT

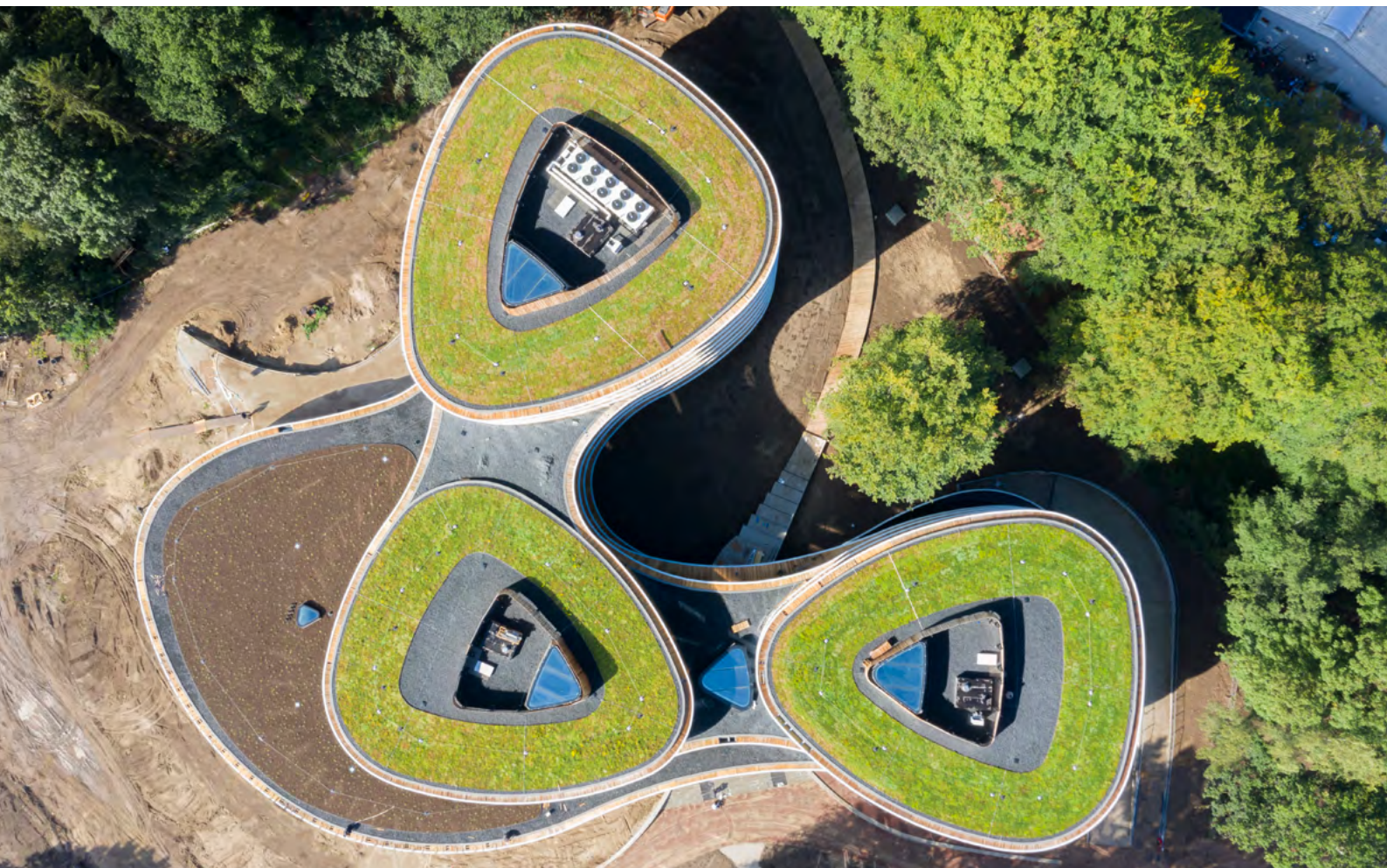
Rau raadt ondernemers aan ook hun gebouwen en alle hierin verwerkte materialen in Madaster te registreren. En met het circulaire gedachtegoed aan de slag te gaan. Wanneer ondernemers zich goed laten informeren over wat de circulaire economie betekent, kan het financieel buitengewoon interessant worden, zo verzekert Rau. Er is zo veel mogelijk. Maar, bedenk wel: “De echte transitie gebeurt pas als je die mentaal ondergaat. En daar deinzen de meeste mensen voor terug. Die denken; als we een beetje culinair circulair doen, is het wel goed. Maar het moet de rode draad vormen in alle beslissingen die je neemt.” Dat vraagt volgens de architect om een overheid die ondernemers voldoende zekerheid biedt, via wetgeving. “Wetgeving is hét instrument om het noodzakelijke gedrag af te dwingen.”

FAMILIEBEDRIJVEN GEVEN HET GOEDE VOORBEELD

Volgens Rau kunnen ondernemers een voorbeeld nemen aan familiebedrijven. “Daar zie ik het vaak goed gaan. Omdat die beslissingen nemen, zodat hun kleinkinderen er ook profijt van hebben. Bij iedere beslissing denken ze dus goed na over permanente gevolgen. Ze hoeven niet zo nodig op korte termijn winst te maken.” Rau merkt het, als hij zijn gedachtegoed, zoals hiervoor slechts in grove lijnen beschreven, in circulaire adviezen vertaalt: ze resoneren het meest bij familiebedrijven. “Dat zit in hun dna. Maar eigenlijk zou het veel breder moeten bekijken. We zijn samen namelijk ook een grote familie, de mensheid, te gast op aarde.”

Over Thomas Rau en Greenchoice

Greenchoice en architect Thomas Rau werken samen aan het terugdringen van de CO₂-uitstoot in Nederland. Greenchoice door groene stroom en bosgecompenseerd gas te leveren. En Thomas Rau door gebouwen te ontwerpen met biobased materialen zoals hout in plaats van met materialen met een grote CO₂-footprint.

Rau Architects. Bovenaanzicht circulair hoofdkantoor Triodos Bank op landgoed De Reehorst.